

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Scholastica

Mayr, Anton

MDCCXXXII

Art. X. Solvuntur Objectiones à ratione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84303](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84303)

nint. Sed nec in gratiam aliorum voluissent perdere animas suas, & doctrinam, propria opinione nimium laxam, orbi obtrudere. Quod autem jugum Domini, quantum licet fieri posse putarunt, reddiderint suave, & leve, reprehendendi non sunt.

334. Dices 2. Etsi omittatur, quod Doctores plurimi stent pro nostra sententia, non ideo est vera: ergo tamen non licet eam sequi, prob. ant. ut ait Seneca de vita beata c. 2. *Non tam bene cum rebus humanis agitur, ut meliora pluribus placeant: argumentum pessimi turba est:* ergo. Resp. dist. ant. non ideo hæc sententia est certo vera, om. ant. est probabilis vera. subdist. non est ex sola autoritate, om. non est ex ista, simul, & ex ratione, neg. ant. & conseq. Non sola auctoritate, sed etiam, & potius, ratione sententiam nostram probamus. ad prob. antec. dico, non esse satis modeste huc applicatum dictum Senecæ. Auctores gravissimi, & doctissimi, atque plurimi eorum etiam sanctissimi, non sunt tantum turba quædam, in pessima quæque, aut ignorantia vincibili, aut etiam malitia vix corrigibili, proruens: unde, quamvis multitudo pessimorum exemplorum non reddat sententiam verosimilem, id tamen utique præstat cumulus maximorum virorum, in aliquid consentientium: & si numerus Doctorum non reddat sententiam æstimabiliorem, ad quid adversarii tanto studio pro sua opinione auctores corradunt? ad quid toties prædicant, omnes antiquos pro ista stare?

ARTICULUS X.

Solvuntur objectiones à ratione.

335. **O**B. 5. Juxta nostra principia posset quis licet agere contra legem, quodcumque est probabilis opinio de dispensatione, vel excusatione: hoc est falsum: ergo. Confirmatur. Qui agit contra sententiam tutiorem, agit contra conscientiam: ergo male agit, prob. ant. conscientia dicat, agendum esse tutius: ergo, si quis hoc non agit, agit contra conscientiam. Resp. neg. maj. in eo casu non datur æqualis probabilitas immediatè de licentia actionis, sed tantum de aliquo remoto, scilicet de dispensatione, vel excusatione: non est autem aequaliter probabile, quod quis, supposita tantum probabilitate de dispensatione, vel excusatione, licet agat; quia, quando lex est certa, & dispensatio tantum dubia (qualis est illa, quæ tantum est aequaliter probabilis) tenetur quis legem observare, ex dictis n. 263. Ad confirm. neg. ant. ad prob. dist. antec. conscientia dicat, agendum tutius, tanquam ex præcepto, neg. antec. tanquam ex consilio. om. antec. & neg. conseq.

336. Ob. 6. Quilibet, volens navigare ad Indos, eligit navem, tutius, & probabilius illuc perventuram: ergo quilibet volens venire in cælum, debet etiam eligere medium tutius, & probabilius. Resp. Hoc argumentum probaret, quod neque liceret uti sententia probabiliori; quia navigaturus ad Indos, cæteris paribus, si pru-

denter agit, eligit, si potest, navem certo perventuram, & non tantum probabilius perventuram. In forma dist. antec. si cætera omnia sint paria, conc. antec. secus, neg. antec. & sub eadem dist. conc. vel neg. conseq. si quis enim habet rationabilem causam, e.g. quia navis minus tuta, pergit in aliquem portum, ubi ipse magnum potest sperare lucrum, vel quem cupe- ret etiam lustrare: vel quia in minus tuta navi habet aliquem, qui ipsi in via præstet alimenta, vel quia vitat nimis magnos sumptus, ipsi valde difficiles &c. potest prudenter eligere navem minus tutam, modo ea adhuc moraliter tuta sit.

Pariter in nostro casu potest quis ob rationes suas eligere sententiam minus tutam, æqualiter tantum probabilem; quia hæc omnino moraliter tuta est, præsertim, si per principia reflexa deponatur omne dubium; tunc enim non est periculum peccati, nisi materialis, quod à cælo non excludit, quando quis non tenetur illud evitare, uti non tenetur in nostro casu ob nostras rationes. Nec dicas, rem nullam comparari posse cum periculo salutis; nam etiam eodem fere modo nullum lucrum æquivalere vitæ, & tamen non censetur imprudens, qui ob lucrum eligit navem minus quidem, attamen adhuc moraliter tutam. Dein non est periculum salutis in nostro casu. vide dicta n. 283.

337. Ob. 7. Stante æquali probabilitate, pro & contra legem, est dubium de licentia: sed, hoc stante, non licet operari: ergo. Confirm. Æqualis probabilitas non potest esse certa agendorum regula: ergo non potest præbere licentiam agendi. Resp. dist. ma. stante æquali probabilitate, est dubium speculative, vel remotum, conc. ma. est dubium practicum, seu proximum, & tale, quod per principia reflexa non possit prudenter deponi. neg. ma. & dist. sic mi. neg. conf. In casu æqualium rationum, pro & contra legem, potest quis reflexè dicere, legem sibi esse moraliter dubiam, nec sibi sufficienter cognitam, aut promulgatam, adeoque non obligare: & sic potest, per hæc, vel similia principia reflexa, dubium practicum deponere. Ad confirm. dist. antec. æqualis probabilitas non est regula certa, se sola, sine adjumento principiorum reflexorum. conc. antec. non est regula certa cum istis. neg. antec. & conseq. Posita æquali probabilitate de non existentia legis, potest quis secum ratiocinari ulterius, ac dicere, legem dubiam, seu invincibiliter ignoratam, non obligare, seque prudenter id facere, vel omittere, quod omnino absque passione prudenter judicat, sibi esse licitum, vel non præceptum. vide n. 223. ubi ostensum, quomodo possit dictamen reflexum certum de licentia erui ex præsupposita æquali probabilitate &c.

338. Ob. 8. Honestas, vel inhonestas objectiva, seu ipsarum actionum, non dependet ab opinionibus humanis: ergo, si actio non sit in se honesta, non potest excusari per dictamen probabile, sive directum, sive reflexum. Resp. Hoc argumentum (ut patebit expendenti probaret, nec excusare ignorantiam invincibilem, nec certitudinem apparenter talem, quod est falsum. In forma dist. antec. honestas, vel inhonestas materialis objectiva actionum, distin-

Actum ab actu voluntatis, non dependet ab opinionibus humanis. om. antec. honestas materialis objectiva, actionum ipsius voluntatis, seu ipsarum, volitionum. subdist. honestas positivè talis. om. ant. honestas negativè talis, seu non inhonestas. neg. antec. & conseq.

Explico rem in exemplo. Ponamus, aliquem invincibiliter existimare, mentiri in bonum reipublicæ esse licitum, & consequenter eum, hac persuasione motum, reipsa mentiri (eodem modo discurrendum est de aliis objectis, sive ex se, sive ex prohibitione malis) in hoc casu conceditur, mendacium esse materialiter malum, nec hoc dependet ab opinionibus humanis. At verò de actu voluntatis, imperante mendacium, aliter discurrendum est; nam iste in hoc casu in se non habet aliquam entitativam, seu objectivam, etiam tantum materiale, malitiam: consequenter est negativè saltem honestus, seu non est positivè inhonestus; nam talem actum à positiva tali inhonestate excusat ignorantia invincibilis; actus enim voluntatis non specificatur ab objecto præcisè, ut istud est in se, sed ut proponitur ab intellectu; unde, sicut objectum, in se etiam bonum, si per dictamen ultimum representetur ut malum, specificat, seu reddit actum malum: ita etiam objectum, e. g. mendacium, si per dictamen ultimum (quod tali homini, qui invincibiliter ignorat, mendacium esse malum, non representat istud ut malum, sed potius ut bonum) si, inquam, per dictamen ultimum representetur ut bonum, non potest actum, amplectentem e. g. mendacium, reddere positivè malum.

Quod autem facit ignorantia invincibilis, idem ex nostris rationibus facit dubium invincibile, vel æqualis probabilitas: atque adeò inhonestas, vel honestas, saltem negativa, actus voluntatis, dependet multum à præcedenti cognitione intellectus; si enim hæc bona fide, seu invincibiliter, aliquod objectum proponat ut honestum, vel saltem proponat ita, ut possit judicari, per principia reflexa, honestè amabile, vel factibile, tunc actus voluntatis, objectum illud amans, vel amplectens, erit honestus. Cum autem in casu æqualis probabilitatis cognitio proponat objectum, ita, ut saltem per principia reflexa possit judicari honestè amabile, vel factibile, hinc actus voluntatis consequens est honestus, saltem negativè, sive non inhonestus.

339. Alia esset quæstio, an talis actus sit positivè honestus, seu etiam meritorius, de quo adhuc lis est inter auctores; cum aliqui velint, omnem actum tendentem in objectum in se, seu independentem à modo representandi intellectus, materialiter malum, non posse esse positivè honestum; quia, ut ajunt, bonum est ex integra causa, malum ex quocunque defectu. Alii verò putant, talem actum voluntatis esse positivè honestum; cum alijs, qui putaret, se obligatum ad mortem subeundam pro proximo (quando tamen reverà obligatio illa non daretur, sed potius obligatio conservandi suam vitam) eisi mortem reipsa subiret, tamen nihil mereretur, quod videtur valde durum. Quidquid tamen de hac quæstione sit, conclusioni sufficit, talem non peccare; an verò etiam mereatur, hic non decido, quamvis valde inclinem, talem,

si agat ex motivo virtutis, etiam posse mereri.

340. Ob. 9. Non ignorat legem, qui potest prudenter judicare, eam dari: sed, qui habet æqualem probabilitatem pro lege, potest prudenter judicare, eam dari: ergo non ignorat eam, neque potest prætereundere ignorantiam invincibilem. Resp. retorq. arg. Etiam non scit, neque in sensu aliquo morali, legem, qui potest prudenter judicare, non dari legem: sed hoc juxta adversarios potest, qui habet æqualem probabilitatem contra legem: ergo. Si adversarii vellent negare hanc minorem, nego etiam illam priorem; si enim sunt æquales rationes, pro, & contra legem, poterit pro libitu utriusque assentiri, vel neutri poterit. In forma dist. ma. talis non ignorat legem ignorantia proliis omnimodà. conc. ma. ignorantia moraliter tali, & sufficiente ad eum excusandum ab obligatione observandi legem, neg. ma. & om. mi. neg. conseq. Etiam quando quis habet tantum aliquam probabilitatem, quamvis notabiliter minorem pro existentia legis, hanc non omnimodè ignorat, quin tamen juxta adversarios, quibuscum modò agimus, debeat eam observare. Sufficit igitur ignorantia aliqua moraliter talis, & aliquantò laudis dicta, seu talis, ut quis ob eam adhuc moraliter, & quidem invincibiliter, dubius sit, an lex detur, vel non; tunc enim lex nondum est sufficienter ei propofita, vel intimata.

ARTICULUS XI.

Solvuntur alie objectiones à ratione.

341. **O**B. 10. Certus de lege, & dubius de exceptione, debet servare legem, seu agere iustius: ergo certus de lege e. g. non laborandi serviliter diebus festis, & dubius, an labor sit servilis, debet servare legem, & laborem omittere: item certus de lege audiendi omnibus diebus festis sacrum, & dubius, an sit dies festus, debet sacrum audire; & tandem etiam certus de lege universalis, qua DEUS præcipit servare omnes leges, & dubius, an hæc, vel illa lex existat, teneatur eandem servare. prob. conseq. In omnibus his casibus est dubium de exceptione à lege: ergo. Resp. supposito, quòd sit verè dubium, ob æqualitatem, vel defectum rationum, in utramque partem, & quidem dubium invincibile, neg. conseq. quoad omnes partes.

Aliud est, quando certus es de lege universaliter omnes personas, vel actiones comprehendente, pro certo die, aut certis circumstantiis, & dubitas tantum, an per accidens ob difficultatem, vel aliam causam extrinsecam, excuseris. Aliud est, quando dubitas, an lex sit universalis, & per se comprehendat omnes personas, atque actiones. In priori casu est lex certa, & excusatio dubia: unde debes legem servare; alijs enim, si sufficeret dubia quævis excusatio, sequeretur nimia transgressio legum. At